

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

© 2014 ГРИЩЕНКО Т. В., ІВАХНЕНКО І. С.

УДК 336.761:336.767

Грищенко Т. В., Івахненко І. С. Сутність та структура фінансового потенціалу ринку цінних паперів

У статті на основі узагальнення існуючих наукових досліджень сутності понять «потенціал», «економічний потенціал», «фінансовий потенціал» визначено економічну природу фінансового потенціалу ринку цінних паперів та його основні характерні ознаки. Визначено, що фінансовий потенціал ринку цінних паперів складається з двох частин: реалізованого, або наявного, потенціалу та нереалізованого, або невикористаного, потенціалу. Розглянуто структуру реалізованого та нереалізованого фінансового потенціалів ринку цінних паперів за окремими елементами. Охарактеризовано механізм і джерела формування фінансового потенціалу ринку цінних паперів. Установлено, що фінансовий потенціал на стадії реалізації проявляється як фінансові ресурси, тобто грошові кошти інвесторів, що використовуються в операціях із цінними паперами на первинному та вторинному ринках. Визначено фактори, які мають суттєвий вплив на процеси формування та реалізації фінансового потенціалу ринку цінних паперів України, а також напрями вдосконалення інвестиційної політики держави щодо залучення грошових коштів суб'єктів економіки на ринок цінних паперів і підвищення ефективності їх використання.

Ключові слова: економічний потенціал, ринок цінних паперів, фінансовий потенціал ринку цінних паперів, грошові кошти суб'єктів економіки, фінансові ресурси ринку цінних паперів.

Рис.: 1. **Бібл.:** 11.

Грищенко Тетяна Василівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра фінансів, Київський національний університет ім. Т. Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01601, Україна)

E-mail: optim_15@bigmir.net

Івахненко Ірина Сергіївна – кандидат економічних наук, асистент, кафедра фінансів, Київський національний університет ім. Т. Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01601, Україна)

E-mail: ivakhnenkoirina@ukr.net

УДК 336.761:336.767

UDC 336.761:336.767

Грищенко Т. В., Івахненко І. С. Сущность и структура фінансового потенціала рынка ценных бумаг

В статье на основе обобщения существующих научных исследований сущности понятий «потенциал», «экономический потенциал», «финансовый потенциал» определена экономическая природа фінансового потенціала рынка ценных бумаг и его основные характерные признаки. Определено, что фінансовый потенціал рынка ценных бумаг состоит из двух частей: реализованного, или использованного, потенціала и нереализованного, или неиспользованного, фінансового потенціала. Рассмотрена структура реализованного и нереализованного фінансового потенціалов рынка ценных бумаг по отдельным элементам. Охарактеризованы механизм и источники формирования фінансового потенціала рынка ценных бумаг. Установлено, что фінансовый потенціал на стадии реализации проявляется в качестве фінансовых ресурсов, то есть денежных средств инвесторов, которые используются в операциях с ценными бумагами на первичном и вторичном рынках. Определены факторы, имеющие существенное влияние на процессы формирования и реализации фінансового потенціала рынка ценных бумаг Украины, а также направления усовершенствования инвестиционной политики государства относительно привлечения денежных средств субъектов экономики на рынок ценных бумаг и повышения эффективности их использования.

Ключевые слова: экономический потенциал, рынок ценных бумаг, фінансовый потенціал рынка ценных бумаг, денежные средства субъектов экономики, фінансовые ресурсы рынка ценных бумаг.

Рис.: 1. **Библ.:** 11.

Грищенко Татьяна Васильевна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра финансов, Киевский национальный университет им. Т. Шевченко (ул. Владимирская, 60, Киев, 01601, Украина)

E-mail: optim_15@bigmir.net

Івахненко Ирина Сергеевна – кандидат экономических наук, ассистент, кафедра финансов, Киевский национальный университет им. Т. Шевченко (ул. Владимирская, 60, Киев, 01601, Украина)

E-mail: ivakhnenkoirina@ukr.net

Hryshchenko T. V., Ivakhnenko I. S. The Nature and Structure of the Financial Capacity of the Securities Market

On the basis of summarizing of the existing research entity concepts of "potential", "economic potential", "financial capacity" the economic nature of the financial capacity of the securities market and its main characteristic features was defined. Specifically, the financial potential of the securities market consists of two parts: the implemented or used, and unrealized potential, or unused, financial capacity. The structure of realized and unrealized financial potential of the securities market on individual elements was considered. The mechanism and the sources of the financial capacity of the securities market were characterized. It was determined that the financial capacity of the implementation phase is manifested as financial resources, that is, funds from investors which are used for dealing in securities in the primary and secondary markets. The factors that have a significant impact on the formation and implementation of the financial capacity of the securities market in Ukraine, as well as ways of improving the investment policy of the state with respect to raising funds of economic entities in the securities market and to improve their effectiveness were defined.

Key words: economic potential, the stock market, the financial potential of the securities market, the funds of economic entities, the financial resources of the securities market.

Pic.: 1. **Bibl.:** 11.

Hryshchenko Tetiana V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Finance, Kyiv National University named after T. Shevchenko (vul. Volodymyrska, 60, Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: optim_15@bigmir.net

Ivakhnenko Iryna S. – Candidate of Sciences (Economics), Assistant, Department of Finance, Kyiv National University named after T. Shevchenko (vul. Volodymyrska, 60, Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: ivakhnenkoirina@ukr.net

Ринок цінних паперів відіграє важливу роль як інвестиційний сегмент економічної системи держави. Розвинутий ринок цінних паперів здатен забезпечити ефективний перерозподіл капіталу в межах еконо-

мічної системи, формує матеріальну основу економічного зростання та відіграє визначальну роль у розширеному відтворенні суспільного виробництва. Ринок цінних паперів є основним інструментом трансформації фінансових

ресурсів суб'єктів економіки в інвестиції і дає можливість залучити на стійкій і довгостроковій економічній основі фінансові ресурси у реальний сектор економіки. Ефективність функціонування ринку цінних паперів і виконання ним своїх важливих функцій залежить від обсягів його фінансового потенціалу.

Теоретичні засади та практика функціонування ринку цінних паперів, а також механізми трансформації заощаджень суб'єктів господарювання в інвестиції через ринок цінних паперів посідають досить вагоме місце у наукових дослідженнях зарубіжних вчених: М. Агаркова, Е. Бредлі, А. Буреніна, А. Вагнера, М. Галанова, Дж. Кейнса, Г. Марковіца, Я. Міркіна, А. Сміта, Л. Чалдаева, В. Шарпа та інших. Сучасні особливості розвитку вітчизняного ринку цінних паперів розглянуто в працях українських учених: Л. Алексеєнко, В. Базилевича, І. Бланка, Г. Калач, В. Корнеєва, Б. Луцвіва, І. Лютого, Т. Майорової, С. Науменкової, А. Пересади, М. Савлука, В. Шелудько, А. Чухна та інших.

Відаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних і зарубіжних учених у дослідженні розвитку та функціонування ринку цінних паперів, варто зауважити, що деякі питання не знайшли свого вирішення або залишаються дискусійними, а саме: щодо визначення сутності та структури фінансового потенціалу ринку цінних паперів, впливу соціально-економічних факторів на його формування, механізмів використання фінансових ресурсів ринку цінних паперів з метою інвестування їх у реальний сектор економіки.

Отже, *метою* статті є дослідження сутності та структури фінансового потенціалу ринку цінних паперів, особливостей його формування і реалізації.

Об'єктивною умовою функціонування та розвитку ринку цінних паперів є його фінансовий потенціал. Вчені-економісти досить широко використовують у своїх працях терміни «потенціал», «фінансовий потенціал», «економічний потенціал», «інвестиційний потенціал», тощо. Але зміст «потенціалу» має свої особливості в різних розділах економічної науки та областях практичної діяльності.

Термін «потенціал» походить від латинського слова «*potentia*» і в перекладі означає «сила». У широкому розумінні потенціал означає можливості, наявні сили, сукупність засобів, які можуть бути використані, або рівень потужності у будь-якому змісті, необхідний для будь-чого.

У науковій літературі поняття «потенціал» розглядається загалом в двох аспектах. З одного боку, як джерела, засоби, запаси, які є у наявності, можуть бути мобілізовані та приведені в дію, а також використані для досягнення певної мети, вирішення якого-небудь завдання. А з іншого, – як можливості окремої особи, суспільства, держави у певній сфері [1, с. 1558].

Таким чином, потенціал – це можливості об'єкта функціонування раціонально використовувати всі види ресурсів для досягнення поставлених цілей з урахуванням факторів впливу на даний процес. Загалом потенціал об'єднує в собі як просторові, так і часові характеристики, концентрує одночасно три рівні зв'язків і відносин: по-перше, він відображає минуле, тобто сукупність властивостей, нагромаджених системою в процесі її становлення і таких, що зумовлюють можливість до її функціонування та розвитку. У цьому розумінні поняття «потенціал» фактично набуває значення поняття «ресурси». По-друге, він характеризує рівень практичного застосування і викорис-

тання наявних можливостей. Це забезпечує розмежування його реалізованих і нереалізованих можливостей. У цій своїй функції поняття «потенціал» частково збігається з поняттям «резерви». По-третє, він орієнтується на розвиток (на майбутнє). Будучи єдністю стійкого і мінливого станів, потенціал містить елементи майбутнього розвитку. Рівень потенціалу обумовлений тісною взаємодією всіх трьох перелічених характеристик, що і відрізняє його від таких понять як «ресурси» і «резерви» [2, с. 11].

Більшість публікацій з теорії потенціалу присвячена розгляду сутності економічного потенціалу. Розкриваючи зміст економічного потенціалу, науковці визначають, що, по-перше, економічний потенціал – це сукупність різноманітних ресурсів, задіяних і незадіяних з певних причин у виробництво, але повинні брати участь в ньому; по-друге – можливості працівників підприємств до використання ресурсів і створення максимального обсягу матеріальних благ та послуг, а також можливості управлінського апарату підприємства, галузі, господарської системи до оптимального використання наявних ресурсів. [3, с. 10; 4, с. 3, 64; 5, с. 5.

Отже, економічний потенціал можна визначити як сукупність можливостей суб'єктів економіки до оптимального формування і використання наявних ресурсів у процесі економічних відносин з метою задоволення своїх потреб. Таким чином, економічний потенціал являє собою складну економічну систему, що формується на рівні домогосподарств, підприємств, держави і створює загальний економічний потенціал галузі та регіону, а також суспільства в цілому.

Що стосується поняття «фінансовий потенціал», то у вітчизняній літературі його розглядають як складову частину економічного потенціалу. Так, в економічному словнику-довіднику за редакцією С. В. Мочерного зазначено, що економічний потенціал країни включає потенціал використання всіх ресурсів, в тому числі і фінансових [6, с. 90].

У наукових публікаціях вітчизняних економістів термін «фінансовий потенціал» часто ототожнюють з поняттям «фінансові ресурси» і використовують як його синонім. Фінансові ресурси і фінансовий потенціал – це одночасно і результат, і умова функціонування економіки країни: обидва ці поняття оцінюють рівень можливості соціально-економічного розвитку країни. Але між ними існують суттєві відмінності через різну їх сутність та структуру. Так, фінансові ресурси – це фонди грошових коштів, створені в процесі формування, розподілу, перерозподілу і використання ВВП країни, а фінансовий потенціал – це можливості нарощення та використання цих ресурсів [7, с. 7].

Загалом фінансові ресурси є лише складовою частиною фінансового потенціалу, його вивільненою частиною. У свою чергу, фінансовий потенціал – це не лише наявні фінансові ресурси, а й весь комплекс невикористаних можливостей. Взаємозв'язок між фінансовими ресурсами та фінансовим потенціалом полягає в тому, що перші є головним джерелом другого, його основою. Фінансовий потенціал можна назвати потенціалом використання фінансових ресурсів.

С. Онишко, досліджуючи суть поняття «фінансовий потенціал», вважає, що фінансовий потенціал є відображенням взаємодії наявних ресурсів і невикористаних можливостей. Фінансовий потенціал, з економічної точки зору, не можна розглядати як певну сукупність окремих елементів, бо за своєю суттю він являє собою гармонійну систему, певний комплекс усіх його складових [8, с. 71].

Таким чином, фінансовий потенціал можна визначити як наявні у суб'єктів економіки фінансові ресурси та можливості їх нарощення і використання.

На основі узагальнення існуючих наукових досліджень сутності понять «потенціал», «економічний потенціал», «фінансовий потенціал» з'ясуємо економічну природу фінансового потенціалу ринку цінних паперів.

Вважаємо за необхідне виходити при цьому з таких теоретичних положень:

1. Фінансовий потенціал ринку цінних паперів може розглядатися як наявні на даному ринку грошові кошти, що можуть бути використані для інвестування.

2. Фінансовий потенціал у процесі його реалізації ототожнюється із фінансовими ресурсами, які знаходяться в обігу на ринку цінних паперів і, перерозподіляючись через його механізм, можуть бути використані на різноманітні цілі інвесторів.

3. Фінансовим потенціалом ринку цінних паперів є також кошти суб'єктів економіки, які за сприятливих умов можуть бути залучені через ринок цінних паперів у відтворювальний процес.

4. Фінансовий потенціал ринку цінних паперів включає сукупність фінансових ресурсів економічних суб'єктів, які формують та можуть формувати попит на цінні папери.

Отже, визначимо фінансовий потенціал ринку цінних паперів як сукупність грошових коштів суб'єктів економіки, що спрямовані та можуть бути спрямовані на ринок цінних паперів з метою їх ефективного використання для досягнення визначених інвесторами цілей. Фінансовий потенціал ринку цінних паперів дає змогу розкрити суперечність між вивільненням грошей у кругообігу капіталу та потребою їх використання в реальному секторі економіки за допомогою фондових інструментів.

Основними характерними ознаками фінансового потенціалу ринку цінних паперів є такі:

- ✦ фінансовий потенціал є матеріальною основою забезпечення стабільної динаміки розвитку ринку цінних паперів;
- ✦ нарощення фінансового потенціалу досягається через забезпечення сприятливих умов для залучення грошових коштів суб'єктів економіки в різноманітні інструменти ринку цінних паперів;
- ✦ величина фінансового потенціалу ринку цінних паперів впливає на рівень його конкурентоспроможності серед інших сегментів фінансового ринку; очевидно, чим більшою є ця величина, тим кращими є передумови для успішної фінансової діяльності з цінними паперами. І навпаки, від рівня конкурентоспроможності ринку цінних паперів залежить обсяг залучених ним фінансових ресурсів, тобто величина його фінансового потенціалу;
- ✦ реалізація фінансового потенціалу здійснюється не тільки в процесі акумулювання фінансових ресурсів на ринку цінних паперів, але і при використанні даних ресурсів для подальшого їх інвестування;
- ✦ результатом реалізації фінансового потенціалу ринку цінних паперів є задоволення купівельного попиту інвесторів на цінні папери, а також задоволення попиту позичальників на грошові кошти; залучення цінних паперів в обіг і подальший їхній перехід у сферу інвестування.

Виходячи з економічної сутності фінансового потенціалу ринку цінних паперів та його основних ознак, можна стверджувати, що він відіграє визначальну роль у підвищенні рівня розвитку даного ринку та його конкурентоспроможності.

Завдання ринку цінних паперів полягає у створенні умов і забезпеченні повного та швидкого переливання заощаджень в інвестиції за ціною, яка задовольняла б і інвесторів, і емітентів. На ринку цінних паперів акумулюються грошові нагромадження підприємств, приватних осіб, держави, кредитно-фінансових інститутів, формуючи його фінансовий потенціал, що спрямовується в подальшому на виробниче та невиробниче використання цих коштів. [9, с. 71].

Фінансовий потенціал ринку цінних паперів складається з таких частин:

- ✦ по-перше, включає в себе грошові кошти суб'єктів економіки, спрямовані на ринок цінних паперів і вкладені в його інструменти – це реалізований або наявний потенціал;
- ✦ по-друге, грошові кошти, які за наявності певних сприятливих умов, за умов підвищення ефективності функціонування ринку цінних паперів можуть бути спрямовані на даний ринок – нереалізований або невикористаний потенціал.

Структуру реалізованого та нереалізованого фінансового потенціалу ринку цінних паперів потенціалу зображено на рис. 1.

Фінансовий потенціал ринку цінних паперів формується за рахунок спрямування заощаджень суб'єктів економіки на ринок цінних паперів. Складовими фінансового потенціалу є тимчасово вільні кошти суб'єктів, які акумулюються на ринку цінних паперів та ефективно використовуються за допомогою інструментів ринку цінних паперів.

У формуванні та збільшенні фінансового потенціалу ринку цінних паперів визначальну роль відіграє фінансовий потенціал підприємств та організацій. З одного боку, високі фінансові результати від фінансово-господарської діяльності підприємства сприяють зростанню його доходів, а з іншого – обсягів отриманої працівниками заробітної плати, а відповідно і їх заощаджень. Отже, підприємства, маючи вільні грошові кошти, можуть виходити на ринок цінних паперів в якості інвесторів. Хоча, у більшості випадків, вони є емітентами і їх роль проявляється переважно вже на стадії використання фінансового потенціалу даного ринку.

Іншою складовою фінансового потенціалу ринку цінних паперів є фінансові активи фінансово-кредитних установ. Фінансово-кредитні установи мають змогу залучати необхідні для здійснення інвестицій фінансові ресурси та вкладати капітал у найбільш привабливі, з інвестиційної точки зору, фірми та компанії з мінімально можливим ризиком втрати інвестованих коштів. До фінансово-кредитних установ, які можуть брати активну участь в формуванні фінансового потенціалу ринку цінних паперів слід віднести банківські установи, страхові компанії, пенсійні фонди та інститути спільного інвестування. Діяльність фінансово-кредитних установ сприяє нарощенню фінансового потенціалу ринку цінних паперів перш за все тому, що ці установи здатні залучати значні фінансові ресурси населення, які можуть бути інвестовані в інструменти ринку цінних паперів.

Діяльність іноземних інвесторів на ринку цінних паперів України на сьогодні характеризується незначними обсягами, переважно консервативними, обережними стра-

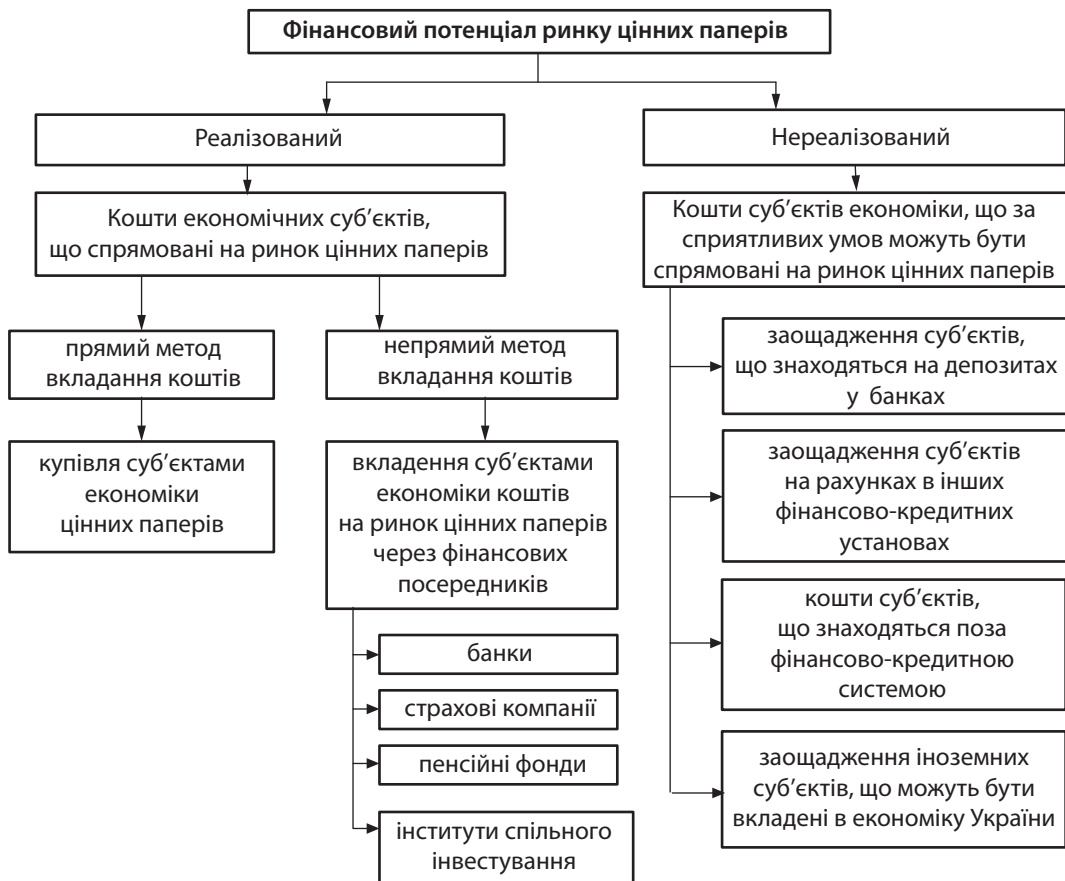

Рис. 1. Структура фінансового потенціалу ринку цінних паперів

тегіями інвестування. При залученні іноземних інвестицій в економіку країни за допомогою ринку цінних паперів потрібно враховувати економічні інтереси та цілі іноземних інвесторів в здійсненні таких вкладень. Слід пам'ятати, що іноземний капітал, який, можливо, увійде на вітчизняний ринок цінних паперів, не завжди буде сприяти його всебічному розвитку, бо має й інші інтереси (контроль над високотехнологічними підприємствами з їх надприбутками або отримання спекулятивного доходу).

Зацікавленими у формуванні дієвої моделі ринку цінних паперів мають бути саме внутрішні інвестори, перш за все підприємці, населення та обов'язково держава. Саме «внутрішні» гроші компенсують перепади в інвестуванні з боку міжнародних інвесторів і створюють сприятливий психологічний настрій в країні [10, с. 20].

Заощадження населення на сьогодні виступають головними інвестиційними коштами, що можуть бути спрямовані в економіку країни через ринок цінних паперів. Особисті заощадження (у формі банківських депозитів, сертифікатів пенсійних фондів, облігацій державних позик, корпоративних цінних паперів, страхових полісів тощо) досягають 20 – 30% усіх заощаджень. Це мобілізовані заощадження. Також є заощадження, які відносяться до офіційно немобілізованих, тобто кошти в національній та в іноземній валюті, що знаходяться поза фінансово-кредитною системою і які можуть бути використанні як джерела інвестицій.

Розмір інвестиційної активності суб'єктів економіки на ринку цінних паперів визначається обсягом заощаджень, які можуть бути на нього спрямовані, тому можна виділити дві основні проблеми використання заощаджень у процесі формування фінансового потенціалу ринку цінних паперів:

як залучити заощадження в інвестиції через ринок цінних паперів і як ефективно їх використати [11, с. 136].

Отже, механізм формування фінансового потенціалу ринку цінних паперів полягає в накопиченні грошових коштів суб'єктами економіки та після задоволення ними своїх потреб, спрямуванні частини заощаджень на ринок цінних паперів залежно від визначених інвестиційних цілей.

Джерелами формування фінансового потенціалу ринку цінних паперів є фінансові ресурси суб'єктів економіки: заощадження держави, заощадження населення на рахунках у банках та інших фінансово-кредитних установах, грошові кошти населення поза фінансово-кредитною системою, заощадження підприємств на рахунках у банках та інших фінансово-кредитних установах, фінансові ресурси фінансових посередників, заощадження іноземних суб'єктів, що можуть бути вкладені в економіку України.

Нарощенню фінансового потенціалу ринку цінних паперів відповідно сприятиме збільшення обсягів доходів суб'єктів економіки; спрямування інвесторами частини своїх заощаджень на ринок цінних паперів; перерозподіл фінансових ресурсів через фінансових посередників і вкладення їх в інструменти ринку цінних паперів; підвищення конкурентних позицій ринку цінних паперів порівняно з банківським та іншими секторами фінансового ринку.

У період фінансової кризи в Україні сформувались передумови (валютна нестабільність, кризові явища в банківській сфері та діяльності інших фінансових посередників) щодо нарощування обсягів заощаджень суб'єктів економіки поза фінансово-кредитною системою та використання їх у подальшому як джерела фінансових ресурсів ринку цінних паперів. Обсяг грошових коштів суб'єктів економіки, які будуть залучені на ринок цінних паперів, за-

лежить також від стану розвитку фінансового ринку країни та рівня конкуренції між окремими його сегментами (фондовим, кредитним, грошовим і валютним ринками).

Як уже зазначалося, фінансовий потенціал на стадії реалізації проявляється як фінансові ресурси, тобто грошові кошти інвесторів, що використовуються в операціях із цінними паперами на первинному та вторинному ринках. Фінансові ресурси суб'єктів економіки можуть спрямовуватись на ринок цінних паперів двома шляхами: прямим, коли суб'єкти економіки самостійно купують цінні папери на ринку та непрямим – кошти суб'єктів економіки спрямовуються на ринок цінних паперів через фінансових посередників (див. рис. 1). Споживачами фінансових ресурсів ринку цінних паперів є емітенти цінних паперів. Основними цілями реалізації фінансового потенціалу ринку цінних паперів є задоволення інтересів інвесторів щодо отримання доходів від операцій із цінними паперами, участі в управлінні підприємством і контролю за його діяльністю, так і емітентів щодо залучення додаткових фінансових ресурсів для фінансування діяльності підприємства; а також забезпечення ефективного перерозподілу фінансових ресурсів між фінансовим і реальним секторами економіки.

У сучасних умовах на процеси формування та реалізації фінансового потенціалу ринку цінних паперів України суттєвий вплив мають такі фактори: низький рівень довіри суб'єктів до ринку цінних паперів, їх неготовність інвестувати у фондові інструменти як форму збереження та примноження власних коштів, наявність альтернативних видів зберігання грошових коштів у вигляді депозитів та іноземної валюти, недосконалість нормативно-правової бази щодо захисту прав інвесторів; відсутність відкритого доступу до інформації про емітентів; високий ступінь фондових ризиків; низький рівень капіталізації вітчизняного фондового ринку; низький рівень ліквідності цінних паперів; нестача кваліфікованого персоналу у сфері фондового ринку; відсутність гарантій по операціях з цінними паперами; відсутність належної інфраструктури ринку, яка б забезпечила ефективне розміщення й обслуговування, а також використання цінних паперів як інструментів інвестування коштів у реальний сектор економіки.

З метою залучення грошових коштів суб'єктів економіки на ринок цінних паперів і поліпшення ефективності їх використання необхідно вдосконалювати інвестиційну політику держави у напрямках підвищення конкурентоспроможності вітчизняного ринку цінних паперів та його професійних учасників; модернізації торговельно-розрахункової та облікової інфраструктури ринку цінних паперів; посилення захисту прав інвесторів; зниження неринкових ризиків інвестиційної діяльності; удосконалення нормативно-правової бази функціонування ринку; підвищення капіталізації емісійних цінних паперів та їх ліквідності; стимулювання залучення грошових заощаджень громадян України в цінні папери вітчизняних емітентів шляхом зменшення ставок оподаткування доходів від володіння цінними паперами, а також звільнення від оподаткування емісійного доходу, отриманого від розміщення цінних паперів.

ВИСНОВКИ

Дослідження сутності та структури фінансового потенціалу ринку цінних паперів, визначення особливостей його формування та реалізації дають можливість з'ясувати джерела фінансових ресурсів ринку цінних паперів і резер-

ви збільшення внутрішніх інвестицій у реальний сектор економіки.

Щодо України, то основними перепонами в процесі використання заощаджень суб'єктів економіки як джерел фінансового потенціалу ринку цінних паперів є низький рівень довіри суб'єктів до ринку цінних паперів, їх неготовність інвестувати у фондові інструменти як форму збереження та примноження власних коштів, наявність альтернативних видів зберігання грошових коштів у вигляді депозитів та іноземної валюти, нерозвиненість ринку цінних паперів в Україні та чутливість даного ринку до кризових явищ.

Важливими напрямками активізації участі суб'єктів економіки в операціях на ринку цінних паперів є вдосконалення організаційних засад його функціонування та підвищення інвестиційної привабливості фондових інструментів. Необхідно розширити спектр інвестиційно привабливих цінних паперів із прийнятними умовами обігу, ризиковості, дохідності та ліквідності. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Економічна енциклопедія: у 3 т. Т.1 / За ред. Б. Д. Гаврилишина. – К.: Вид. центр «Академія», 2000. – 848 с.
2. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.
3. Экономический потенциал развитого социализма / Под ред. Б. М. Мочалова. – М, 1982. – 175 с.
4. Плышевский Б. Потенциал инвестирования / Б. Плышевский // Экономист. – 2007. – № 3. – С. 3 – 12.
5. Самоукин А. И. Потенциал нематериального производства / А. И. Самоукин. – М.: Знание, 1991. – 175 с.
6. Економічний словник-довідник / За ред. д. е. н. С. В. Мочерного. – К.: Феміна, 1995. – 368 с.
7. Іоненко К. В. Формування та оцінка фінансового потенціалу регіону: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 03.09.07 / К. В. Іоненко; ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – К., 2007. – 20 с.
8. Онишко С. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку економіки / С. Онишко // Фінанси України. – 2003. – № 6. – С. 67 – 74.
9. Цінні папери: підручник / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, Н. В. Ковтун та ін.; за ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 1094 с.
10. Greenwood J. Financial markets in development, and the Development of Financial Markets / J. Greenwood, B. Smith // Journal of Economics Dynamics and Control. – 2010. – № 42. – P. 14 – 27.
11. Доходи та заощадження в перехідній економіці України / За ред. С. Панчишина та М. Савлука. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 406 с.

REFERENCES

- Bazylevych, V. D., Sheludko, V. M., and Kovtun, N. V. *Tsinni papery [Securities]*. Kyiv: Znannia, 2011.
- Dokhody ta zaoshchadzhennia v perekhidnii ekonomitsi Ukrainy [Income and savings in transition economies Ukraine]*. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 2003.
- Ekonomicheskii potentsial razvitologo sotsializma [The economic potential of developed socialism]*. Moscow, 1982.
- Ekonomichnyi slovnyk-dovidnyk [Economic Dictionary]*. Kyiv: Femina, 1995.
- Ekonomichna entsyklopediia [Economic Encyclopedia]*. Kyiv: Akademiia, 2000.

Fedonin, O. S., Riepina, I. M., and Oleksiuk, O. I. *Potential pidpriyemstva: formuvannia ta otsinka* [The potential of enterprise: development and evaluation]. Kyiv: KNEU, 2004.

Greenwood, J., and Smith, B. "Financial markets in development, and the Development of Financial Markets". *Journal of Economics Dynamics and Control*, no. 42 (2010): 14-27.

Ionenko, K. V. "Formuvannia ta otsinka finansovoho potentsialu rehionu" [Formation and evaluation of the financial potential]. *Avtores. dys. ... kand. ekon. nauk: 03.09.07*, 2007.

Onyshko, S. "Finansovi potentsial innovatsiinoho rozvytku ekonomiky" [The financial potential of innovative economic development]. *Finansy Ukrainy*, no. 6 (2003): 67-74.

Plyshevskiy, B. "Potentsial investirovaniia" [Potential investment]. *Ekonomist*, no. 3 (2007): 3-12.

Samoukin, A. I. *Potentsial nematerialnogo proizvodstva* [Potential non-material production]. Moscow: Znanie, 1991.

UDC 339.926:330.341.42:336.63

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL SECTOR OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION AND INSTITUTIONAL CONVERGENCE

© 2014 VLASENKO M. A.

UDC 339.926:330.341.42:336.63

Vlasenko M. A. Prospects for the Development of the Financial Sector of Ukraine in the Context of European Integration and Institutional Convergence

The article substantiates Ukraine's need for the gradual adaptation of experience of the financial sector of the EU, as well as a balanced approach to the implementation of European norms and standards in terms of a deep and comprehensive free trade area in the context of policy features external control of the EU. A range of problems was defined, that discourage the development of financial institutions and financial markets in Ukraine, without solving which the harmonization of legislation with the Acquis Communautaire in the financial services industry will not bring Ukraine the comparative advantage, and will lead to a widening of the gap between adaptation and application of standards. The schedule of Ukraine's commitments on adaptation of the financial services industry was generalized. Recommendations to address the development of the financial market of Ukraine and the creation of preconditions for the effective implementation of European norms and standards were given, taking into account the national interests of Ukraine.

Key words: the financial sector, the Association Agreement, the European Union, the institutional convergence, Europeanization.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 15.

Vlasenko Maryna A. – Assistant, Department of Economics and Business Management, Dnipropetrovsk National University named after O. Honchar (vul. Naukova, 13, Dnipropetrovsk, 49050, Ukraine)

E-mail: evridika@ua.fm

УДК 339.926:330.341.42:336.63

Власенко М. О. Перспективи розвитку фінансового сектора України в контексті європейської інтеграції та інституційної конвергенції
У статті обґрунтовано необхідність поступової адаптації в Україні досвіду розвитку фінансового сектора ЄС, а також зваженого підходу до впровадження європейських норм і стандартів в умовах поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі в контексті особливостей політики зовнішнього управління ЄС. Визначено коло проблем, що дестимулюють розвиток фінансових інститутів і фінансового ринку в Україні, без вирішення яких гармонізація законодавства з Acquis Communautaire у сфері фінансових послуг не принесе Україні співмірних вигод і призведе до збільшення пробілу між адаптацією та застосуванням норм. Узагальнено графік виконання Україною зобов'язань з адаптації законодавства у сфері фінансових послуг. Надано рекомендації щодо розв'язання проблем розвитку фінансового ринку України та створення передумов для ефективної імплементації європейських норм і стандартів з урахуванням національних інтересів України.

Ключові слова: фінансовий сектор, Угода про Асоціацію, Європейський Союз, інституційна конвергенція, європеїзація.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 15.

Власенко Марина Олександрівна – асистент, кафедра економіки та управління підприємством, Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара (вул. Наукова, 13, Дніпропетровськ, 49050, Україна)
E-mail: evridika@ua.fm

УДК 339.926:330.341.42:336.63

Власенко М. А. Перспективы развития финансового сектора Украины в контексте европейской интеграции и институциональной конвергенции

В статье обоснована необходимость постепенной адаптации в Украине опыта развития финансового сектора ЕС, а также взвешенного подхода к внедрению европейских норм и стандартов в условиях углубленной и всеобъемлющей зоны свободной торговли в контексте особенностей политики внешнего управления ЕС. Определен круг проблем, дестимулирующих развитие финансовых институтов и финансового рынка в Украине, без решения которых гармонизация законодательства с Acquis Communautaire в сфере финансовых услуг не принесет Украине сопоставимых выгод и приведет к увеличению разрыва между адаптацией и применением норм. Обобщен график выполнения Украиной обязательств по адаптации законодательства в сфере финансовых услуг. Даны рекомендации по решению проблем развития финансового рынка Украины и создания предпосылок для эффективной имплементации европейских норм и стандартов с учетом национальных интересов Украины.

Ключевые слова: финансовый сектор, Соглашение об ассоциации, Европейский Союз, институциональная конвергенция, европеизация.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 15.

Власенко Марина Александровна – ассистент, кафедра экономики и управления предприятием, Днепропетровский национальный университет им. О. Гончара (ул. Научная, 13, Днепропетровск, 49050, Украина)
E-mail: evridika@ua.fm

The EU-Ukraine Association Agreement (here and after – AA), signed on the 27th of June, 2014, commemorated the new stage in the process of European integration of Ukraine and promotion of the EU influence in the Eastern Europe. Under the terms of AA the financial sector institutions

will have new legislative and regulatory framework of its activities, and feel the competitive pressure from European financial institutions. Therefore, this article is dedicated to illuminating possible problems and prospects of Ukraine's financial sector in terms of enhancing European integration.